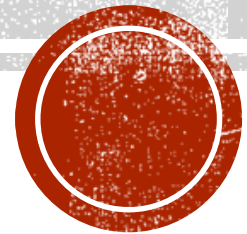

Η ΕΞΕΙΚΟΝΙΣΗ ΤΟΥ ΝΕΡΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ. ΤΡΙΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

Δρ. Στεργιανή Ζανέκα

Συντονίστρια Εκπαιδευτικού Έργου (ΠΕ02), ΠΕ.Κ.Ε.Σ Κρήτης

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ, ΡΑΨΩΔΙΑ Ζ, Όδυσσέως ἄφιξις εἰς φαίακας: στ. 85-125 (μτφρ. Αργύρη Εφταλιώτη) ΤΟ ΠΛΥΣΙΜΟ ΤΩΝ ΡΟΥΧΩΝ

- Ενώ ο Οδυσσέας κοιμόταν στα ξερά φύλλα των θάμνων κοντά στο ποτάμι, η Αθηνά παρότρυνε στο όνειρο την έφηβη βασιλοπούλα των Φαιάκων να πάει να πλύνει τα ρούχα, γιατί πλησίαζε η ώρα του γάμου της. Πρωί πρωί λοιπόν η Ναυσικά (32η μέρα της *Οδύσσειας*) ζήτησε από τον πατέρα της να ετοιμαστεί ένα αμάξι, και φορτωμένο με ρούχα το οδήγησε η ίδια στο ποτάμι συνοδευόμενη από υπηρέτριες. Έπλυναν και άπλωσαν τα ρούχα και, περιμένοντας να στεγνώσουν, λούστηκαν, κολάτσισαν και άρχισαν να παίζουν με το τόπι. Παρατηρούμε την απλότητα και τη φυσικότητα της ζωής σε μια βασιλική οικογένεια, όπου η βασιλοπούλα πλένει τα ρούχα στο ποτάμι και τα αρχοντόπουλα είναι έτοιμα να τη ζητήσουν σε γάμο.

Michele Desubleo, “Όδυσσέας και Ναυσικά”.

Και φτάσανε **στου ποταμιού** το ρέμα το πανώριο,
βρήκαν αστείρευτα νερά για πλύση, που αναβρύζαν
λαμπρά, και που τα πιο λερά σκουτιά θα καθαρίζαν·
και τα μουλάρια ξέζεψαν και ξέλυσαν εκείνες
σιμά στο χόχλιο ποταμό, να βόσκουν και να τρώνε
την αγριάδα τη γλυκειά. Σηκώσαν απ' τ' αμάξι
τα ρούχα, και βουτώντας τα μες **στα νερά** τα σκούρα,
γοργά και με συνερισιά στους λάκκους τα πατούσαν,
Και σαν τα πλύναν κι έβγαλαν κάθε λερό σημάδι,
πήγαν αράδα τ' άπλωσαν απάνω στ' ακρογιάλι,
κεί που τις πέτρες λεύκαινε πάς στη στεριά το κύμα,
Και σάνε **λούστηκαν κι αυτές κι αλείφτηκαν με λάδι**,
καθίσανε και γεύτηκαν στου ποταμού τους όχτους,
μες στη λιακάδα αφήνοντας τα ρούχα να στεγνώσουν.
Και σα χαρήκανε θροφή, κι αυτή κι οι παρακόρες,
βγάλαν τις μπόλιες κι έπαιξαν τη σφαίρα ανάμεσό τους.
Κι η ασπροχέρα η Ναυσικά τους γλυκοτραγουδούσε.
Πώς η σαϊτεύτρα η Άρτεμη, στις ράχες ροβολώντας
του θεόρατου Ταΰγετου, ή στου Ερύμανθου τα όρη,
βρίσκει χαρά σ' αγριόχοιρους και στα γοργά τα λάφια,
κι **οι νύφες των δεντρότοπων, του Δία οι θυγατέρες,**

μαζί της παίζουν, κι η Λητώ τηράει κι αναγαλλιάζει,
ως τόσο εκείνη πιο αψηλά κρατάει την όψη απ' όλες,
που γλήγορα ξανοίγεις την, άν κι όλες ώριες είναι·
έτσι και τώρα σφάνταζε η παρθένα μες στις άλλες.
Τήν ώρα όμως που θέλοντας στο σπίτι να γυρίση,
ξανάζεψε, και δίπλωσε τα λαμπερά σκουτιά της,
άλλο στο νου της έβαλε η θεά η γαλανομάτα,
πως ο Οδυσσέας να σηκωθή, να δή την ώρια κόρη,
και να τον προβοδώση αυτή στη χώρα τώ Φαιάκων.
Σφαίρα σε μιά της κοπελιά πετάει η βασιλοπούλα,
μα αστόχησε, **και στο βαθύ την έρριξε ποτάμι.**
Φωνή τότε όλες σέρνουνε, ξυπνάει ο Οδυσσέας,
μισοσηκώνεται, κι αυτά στο νου του διαλογιέται·
«Αλλοίς μου, και σε τί λογής ανθρώπων να ήρθα χώρα;
να 'ναι άραγες ασύστατοι κι αδικοπράχτες κι άγριοι,
ή να 'χουνε φιλοξενιά και θεοφοβιά στο νου τους;
Σάν κοριτσιών ψιλή φωνή στ' αυτιά μου να βουΐζη,
σα νύφες, που έχουν κατοικιά ψηλά στα κορφοβούνια,
και στις πηγές των ποταμών και στα χλωρά λιβάδια.
Ή να 'μαι μέσα σε θνητούς που ανθρώπινα λαλούνε;

- **Και φτάσανε στου ποταμιού το ρέμα το πανώριο, / βρήκαν αστείρευτα νερά για πλύση, που αναβρύζαν / λαμπρά, και που τα πιο λερά σκουτιά θα καθαρίζαν» (το πλύσιμο, στ.85-95):** Το πλύσιμο γινόταν στα ποτάμια, σε κατάλληλα σημεία, όπου κοβόταν η ορμή του ποταμού. Σε γενικές γραμμές είχε διατηρηθεί παρόμοια η διαδικασία και σε κατοπινά χρόνια στη ζωή της υπαίθρου, γιατί ήταν ο πιο πρόσφορος τρόπος δουλειάς, αν λάβουμε υπόψη ότι δεν υπήρχε ύδρευση με τη μορφή που γνωρίζουμε σήμερα. Τα ρούχα τα έπλεναν σε «γούβες», σε βαθουλώματα που υπήρχαν στις πέτρες, και τα πατούσαν ή τα έτριβαν. Στη συνέχεια τα άπλωναν πάνω στο έδαφος, σε χαλίκια, ώσπου να στεγνώσουν. Απορρυπαντικό μέσο δε χρησιμοποιούσαν. Η φυσική δύναμη του νερού, που συνέχεια ανανεωνόταν υποστηριζόταν και από την ανθρώπινη δύναμη. Όταν καθάριζαν τα κομμάτια των ρούχων με την κίνηση του φυσικού νερού, που σταθερά τα ξέπλυνε, και με το κοπάνισμα και το τρίψιμο από τα πόδια των κοριτσιών, για να στεγνώσουν απλώνονταν σε σειρά επάνω στα βότσαλα της παραλίας. Ο χρόνος που χρειάζονταν τα ρούχα εκεί στον ήλιο, για να στεγνώσουν έφτανε στις πλύστρες για λουτρό, για γεύμα και παιγνίδι. Στο σπίτι φρόντιζαν να διατηρούν τα ενδύματα μέσα σε ξύλινα σεντούκια (“κιβωτοί”). Αυτή η αποθήκευση των ενδυμάτων, που ανήκε στην κινητή περιουσία του νοικοκυριού και του οποίου τον πλούτο συγκαθόριζε αποφασιστικά, τελούσε υπό την ιδιαίτερη προστασία της νοικοκυράς του σπιτιού.

- **«Και σάνε λούστηκαν κι αυτές κι αλείφτηκαν με λάδι» (στ.96):** ο στίχος δείχνει το αίσθημα της καθαριότητας των ανθρώπων της εποχής (βλ. τα λουτρά από τις ανασκαφές των μυκηναϊκών ανακτόρων). Το μπάνιο όμως δεν ήταν συχνό στα ποτάμια και τις θάλασσες, όπως είναι σήμερα σαν σπορ.
- **«Και σα χαρήκανε θροφή, κι αυτή κι οι παρακόμες» (στ.99):** βλέπουμε την άνεση και την οικειότητα στις σχέσεις ανάμεσα στη βασιλοπούλα Ναυσικά και τις δούλες. Η Ναυσικά συνεργάζεται, τρώει, παίζει, τραγουδάει κι αστειεύεται μαζί τους.
- **«βγάλαν τις μπόλιες κι έπαιξαν τη σφαίρα (τόπι) ανάμεσό τους» (στ.100):** το παιχνίδι αυτό παιζόταν με τα χέρια.
- **«κι οι νύφες των δεντρότοπων, του Δία οι θυγατέρες» (στ.105), «σα νύφες, που έχουν κατοικιά ψηλά στα κορφοβούνια, / και στις πηγές των ποταμών και στα χλωρά λιβάδια» (στ.123-124):** Οι Νύμφες θεωρούνταν κόρες του Δία, γεννημένες από τη βροχή και συνδεδεμένες, γι' αυτό, με το νερό και τη βλάστηση. Ήταν κατώτερες θεότητες, όπως και οι Νηρηίδες (>νεράιδες), που ζούσαν στη θάλασσα. Οι Νύμφες και οι Νηρηίδες επιβιώνουν στις νεότερες λαϊκές παραδόσεις μας ως νεράιδες ή ξωτικά και αγερικά.

- Η Ναυσικά πήγε στο ποτάμι όχι μόνη, αλλά συνοδευόμενη από τις υπηρέτριές της (στ. 84). Η συνοδεία για τις γυναίκες αποτελούσε σύμβολο στάτους και εγγύηση κοσμιότητας. Επίσης, πρέπει να έχουμε υπόψη μας ότι το μέρος, όπως περιγράφεται, ήταν απόμερο, υπήρχε δάσος και ποτάμι που χυνόταν στη θάλασσα.
- *Η περιγραφή, λοιπόν, του χώρου σε συνδυασμό με την παρουσία κοριτσιών δημιουργεί την αίσθηση πιθανού κινδύνου.* Αφού τελείωσαν την εργασία τους, όλες οι κοπέλες έβγαλαν το μαντίλι (στ. 100, «κρήδεμνον») και άρχισαν να παίζουν ακάλυπτες στην ακρογιαλιά. Το μαντίλι κάλυπτε το κεφάλι ως σύμβολο αρετής, ταπεινότητας και σεμνότητας των γυναικών. Με την αποκάλυψη, επομένως, της κεφαλής τους παρουσιάζονται να αψηφούν τον ενδεχόμενο κίνδυνο. *Κι όμως χωρίς το κρήδεμνον οι κοπέλες δεν είναι μόνο ευάλωτες· είναι ταυτοχρόνως και ερωτικές* (είναι ταυτόχρονα, δηλαδή, πιθανά θύματα, αλλά και πλανεύτρες).
- *Όλο το σκηνικό και το κλίμα του επεισοδίου έχουν διαμορφωθεί έτσι ώστε η εμφάνιση του γυμνού Οδυσσέα μπροστά στις ακάλυπτες κορασίδες να θεωρηθεί ως απειλή τόσο γι' αυτές όσο και για τον ίδιο, εφόσον βρίσκεται ενώπιον ενός ακόμη πειρασμού, αυτή τη φορά στο πρόσωπο της νεαρής κοπέλας, που μοιάζει με νύμφη ή με θεά.*

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΣΟΛΩΜΟΣ, ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ ΠΟΛΙΟΡΚΗΜΕΝΟΙ, ΣΧΕΔΙΑΣΜΑ Γ': Ο ΠΕΙΡΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ

- *Θέμα του είναι ο ηρωικός αγώνας των Μεσολογγιτών κατά τη δεύτερη πολιορκία του Μεσολογγίου (1825-1826) ως την απεγνωσμένη έξοδο, την παραμονή των Βαΐων. Ο ποιητής ξεκινώντας από το συγκεκριμένο ιστορικό γεγονός ανάγεται στον αγώνα του ανθρώπου για την ηθική, την εσωτερική του ελευθερία.*
- *Ο άνθρωπος που συνειδητοποιεί την αυτονομία του απέναντι στις φυσικές δυνάμεις οδηγείται στη δράση και από τη σύγκρουση αυτή γεννιούνται οι υψηλές πράξεις. Στο ποίημα έπρεπε να φανεί ακέραιος ο άνθρωπος· το ύψος της ψυχής του και συνάμα τα φυσικά αισθήματα (έρωτας, μητρική αγάπη, ενθουσιασμός της δόξας, φιλοζωία, έρωτας προς τα κάλλη της φύσης) σε όλη τους τη σφοδρότητα, την ώρα που τα σκεπάζει η σκιά του θανάτου. (Ιάκωβος Πολυλάς)*

Έστησ' ο Έρωτας χορό με τον ξανθόν Απρίλη,
Κι η φύσις ηύρε την καλή και τη γλυκιά της ώρα,
Και μες στη σκιά που φούντωσε και κλει δροσιές και μόσχους
Ανάκουστος κιλαϊδισμός και λιποθυμισμένος
Νερά καθάρια και γλυκά, νερά χαριτωμένα,
Χύνονται μες την άβυσσο τη μοσχοβολισμένη,
Και παίρνουνε το μόσχο της, κι αφήνουν τη δροσιά τους,
Κι ούλα στον ήλιο δείχνοντας τα πλούτια της πηγής τους,
Τρέχουν εδώ, τρέχουν εκεί, και κάνουν σαν αηδόνια.
Έξ' αναβρύζει κι η ζωή σ' γη, σ' ουρανό, σε κύμα.
Αλλά στις λίμνης το νερό, π' ακίνητό 'ναι κι άσπρο,
Ακίνητ' όπου κι αν ιδής, και κάτασπρ' ως τον πάτο,
Με μικρόν ίσκιον άγνωρον έπαιξ' η πεταλούδα,
Που 'χ' ευωδίσει τς ύπνους της μέσα στον άγριο κρίνο.
Αλαφροίскиωτε καλέ, για πες απόψε τι 'δες;
Νύχτα γιομάτη θαύματα, νύχτα σπαρμένη μάγια!
Χωρίς ποσώς γης, ουρανός και θάλασσα να πνένε,
Ουδ' όσο κάν' η μέλισσα κοντά στο λουλουδάκι,
Γύρου σε κάτι ατάραχο π' ασπρίζει μες στη λίμνη,
Μονάχο ανακατώθηκε το στρογγυλό φεγγάρι,
Κι όμορφη βγαίνει κορασιά ντυμένη με το φως του.

Πίνακας Γ. Σταθόπουλου

ΔΥΟ ΑΝΤΙΘΕΤΕΣ ΕΙΚΟΝΕΣ

1. στ.1-10: Ορμητική κίνηση των τρεχούμενων νερών (μέρα με ήλιο)

- Ο έρωτας κυριαρχεί στη φύση την Άνοιξη και φέρνει τη χαρά.
- Μέσα στη δροσερή κι ευωδιαστή σκιά των δέντρων με τα φουντωτά φυλλώματα ακούγεται το πρωτάκουστο κελάηδημα ενός πουλιού, ζαλισμένου από την ευχαρίστηση των ζεστών αρωμάτων της Άνοιξιάτικης φύσης.
- Πλούσια γάργαρα νερά, γεμάτα χάρη που κελαρύζουν χύνονται σαν μικρός καταρράκτης που παίρνουν μαζί τους τις ευωδιές του δασωμένου τοπίου και του αφήνουν τη δροσιά τους.
- Στη συνέχεια κυλούν ορμητικά από 'δω κι από 'κει κάτω από το φως του ήλιου και κελαρύζουν σαν να κελαηδούν αηδόνια.
- Τα τρεχούμενα νερά αισθητοποιούν τη ζωή που αναβρύζει παντού, στη γη στον ουρανό και στη θάλασσα.
- Η πρώτη εικόνα απευθύνεται σε όλες τις αισθήσεις εκτός από τη γεύση.

2. στ. 11-21: Η ακινησία των νερών, το σταμάτημα-σιγή του κόσμου και η θεία Επιφάνεια της Φεγγαροντυμένης (νύχτα με φεγγάρι)

- Εικόνα απόκοσμη, μυστηριακή, υποβλητική, μαγική: «Τρέμει η ψυχή και ξαστοχά γλυκά τον εαυτό της» (στ.14 του απ. 2 του Β' Σχεδιάσματος). Έκστατικό όραμα του ποιητή.
- Συνεχίζει τον ύμνο της φύσης, μιλώντας για την πεταλούδα που παίζει με τον ίσκιο της στο ακούνητο νερό της λίμνης, για την αποκάλυψη του αλαφροϊσκιωτου-ποιητή, για τη γαλήνη που επικρατεί παντού και τέλος για τη φεγγαροντυμένη που αναδύεται από τη λίμνη.
- Επικρατεί η σιωπή και η απόλυτη και απόκοσμη ακινησία των νερών της λίμνης και γενικά όλων των άλλων στοιχείων. Η γαλήνη της φύσης απλώνεται σε όλη την πλάση: στον ουρανό, στη θάλασσα και στη γη. Το αρχαίο μοτίβο της σιγής του κόσμου πριν τη θεία Επιφάνεια, πριν από ένα φοβερό συμβάν.
- Επικρατεί πλήρης άπνοια και τίποτε ούτε στη γη ούτε στον ουρανό ούτε στη θάλασσα δεν κουνιέται ούτε τόσο ελαφρά, όσο κινείται η μέλισσα κοντά στο λουλουδάκι. Μόνο η αντανάκλαση της μορφής του στρογγυλού φεγγαριού πάνω στην επιφάνεια της λίμνης ανακατώθηκε γύρω σε κάτι ακίνητο, που ασπρίζει μέσα στη λίμνη.
- **«Κι όμορφη βγαίνει κορασιά ντυμένη με το φως του» (στ.11).** Επιφάνεια της φεγγαροντυμένης (θεϊκή γυναικεία μορφή).

ΦΕΓΓΑΡΟΝΤΥΜΕΝΗ

- Παρασταίνει την ομορφιά της ζωής και της φύσης, είναι μορφή αντίστοιχη με τις Νεράιδες, η αναδυόμενη Αφροδίτη, η θεά Ελευθερία – Ελλάδα, ο θεός Έρωτας, το Πνεύμα της γης, η Πλατωνική Ιδέα, το Αποκαλυπτικό Ύψιστο κ.ά.
- Στη μορφή της συγχωνεύονται όλα τα στοιχεία που συνθέτουν το ποιητικό σύμπαν του Σολωμού: υλικό-φυσικό, ανθρώπινο-ηθικό, θείο-ιδεατό.
- Είναι άϋλη και συνάμα υλική οπτασία: «Έτρεμε το δροσάτο φως στη θεϊκιά θωριά της, / Στα μάτια της τα ολόμαυρα και στα χρυσά μαλλιά της». (Κρητικός 3, στ. 13-14). Τα αστέρια τη λούζουν με το εκθαμβωτικό τους φως χωρίς να την καλύπτουν.
- Το ποιητικό μοτίβο της μορφής που είναι ντυμένη με το φως έχει χρησιμοποιηθεί αιώνες πριν από το Σολωμό αλλά και γενικά στην ευρωπαϊκή λογοτεχνία σε ευρεία κλίμακα (Π.Δ, Κ.Δ., Ιταλικός κλασικισμός, ευρωπαϊκός ρομαντισμός, Δάντης, Πετράρχης, Γκαίτε).

ΠΛΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΕΙΑ (Z 513e -516b: Ο ΜΥΘΟΣ ΤΟΥ ΣΠΗΛΑΙΟΥ Η εικόνα των υδάτων έξω από το σπήλαιο (μτφρ. Ι. Γρυπάρη)

- Αν δε τον ηνάγκαζαν να στρέψη τα βλέμματά του και προς αυτό το φως, δεν θα του επονούσαν οι οφθαλμοί και δεν θα έφευγε διά να γυρίση πάλιν προς εκείνα που ημπορεί να βλέπη, και δεν θα ενόμιζεν, ότι αυτά είναι πολύ σαφέστερα και καθαρώτερα, από τα άλλα που του έδειξαν; — Βεβαίως. — Εάν δε τώρα ήθελε τον αποσπάση κανείς από το σπήλαιον, και τον ανέβαζε διά της βίας από τον τραχύν εκείνον και ανηφορικών δρόμων εις το φως του ηλίου, τι μαρτύριον θα ήτο δι' αυτόν και ποίαν αγανάκτησιν θα ησθάνετο να τον σύρουν κατ' αυτόν τον τρόπον! και όταν θα έφθανε τέλος εις το φως, πλημμυρισμένοι οι οφθαλμοί του από την άπλετον εκείνην λάμψιν της ημέρας, θα ημπορούσαν να ίδουν κανένα από τα αντικείμενα που λέγομεν ημείς τώρα πραγματικά; — Όχι βέβαια, έτσι τουλάχιστον έξαφνα. — Θα εχρειάζετο αναμφιβόλως να συνηθίση πρώτα, διά να κατορθώση να τα διακρίνη· **και εις την αρχήν μεν θα έβλεπε ευκολώτατα τας σκιάς, έπειτα επί της επιφανείας των υδάτων τα είδωλα των ανθρώπων και των άλλων αντικειμένων, και τέλος αυτά τα ίδια·** ακολούθως θα ημπορούσε να στραφή προς τον ουρανόν, τον οποίον κατ' αρχάς θα ήτο εις θέσιν να παρατηρήση την νύκτα ευκολώτερον, με το φως των άστρων και της σελήνης, παρά την ημέραν με το φως του ηλίου. — Πώς όχι; — **Τελευταίον δε, νομίζω, θα ημπορούσε να ατενίση όχι μόνον την εικόνα του ηλίου επί των υδάτων, είτε τα είδωλα αυτού εις άλλας θέσεις, αλλά αυτόν τον ίδιον εις την πραγματικήν του θέσιν και να παρατηρήση πώς είναι. Μάλιστα.**

ΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΥΔΑΤΩΝ

- Στα «ύδατα» εμπλέκεται ο συναισθηματικός μας κόσμος γιατί **το νερό συμβολίζει το συναίσθημα**. Από τη στιγμή που το συναίσθημα συμμετέχει στην πρόσληψη της γνώσης, **η γνώση** δεν μπορεί να είναι αντικειμενική παρά μόνο **υποκειμενική** (απατηλή κατάσταση-συναισθηματικά αδιέξοδα: επικίνδυνο σημείο της ανάβασης από τον υλικό στον νοητό κόσμο, από την άγνοια στη γνώση).
- Ο απελεύθερος δεσμώτης το πρώτο πράγμα που βλέπει είναι η λίμνη που καθρεφτίζει τα όντα και το φεγγάρι (την αντανάκλασή του). Η σελήνη δεν είναι πηγή φωτός αφού είναι σκοτεινό σώμα και εκπέμπει φως εξ αντανάκλασεως. Ο δεσμώτης έξω από το σπήλαιο **πρέπει να προσλάβει τη γνώση σε αλληπάλληλα στάδια εξ αντακλάσεως (νοητική σύγχυση, απατηλή πραγματικότητα) προκειμένου να φτάσει στο πραγματικό φως του ήλιου (ανέσπερο, απολλώνιο που καταυγάζει τα πάντα)**.
- **Η γνώση που μας προσφέρεται, ακόμα και στο νοητό κόσμο μπορεί να μην είναι από την πηγή αλλά να είναι εξ αντανάκλασεως**. Πρέπει να γυρίσει την πλάτη του στο φως της σελήνης για να απεκδυθεί τα πέπλα της πλάνης.
- Στο μύθο του σπηλαίου: και τα τέσσερα στοιχεία (**γη, φωτιά, αέρας, νερό**).

ΣΥΝΟΨΙΣΗ

□ Το νερό είναι:

- Μέσο καθαριότητας, χαράς, απόλαυσης, παιχνιδιού, κοινωνικοποίησης και ερωτικής προδιάθεσης
- Φορέας των αρωμάτων και των ήχων της Ανοιξιιάτικης Φύσης, θείων, ηθικών, πνευματικών, ιδεατών αξιών της φύσης και της ζωής, ερωτικό σκηνικό
- Σύμβολο του συναισθήματος, του υποκειμενισμού, της εξ αντανάκλασεως γνώσης, της νοητικής σύγχυσης και των συναισθηματικών αδιεξόδων, της πλάνης και της απατηλής πραγματικότητας

ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ

" ΑΓΝΟΝ ΧΡΗ ΝΗΟΙΟ ΘΥΩΔΕΟΣ ΕΝΤΟΣ ΙΟΝΤΑ ΕΜΜΕΝΑΙ, ΑΓΝΙΕΙ ΔΕ ΕΣΤΙ ΦΡΟΝΕΙΝ ΟΣΙΑ" (καθαρός πρέπει να είναι όποιος μπαίνει στο λαμπρό ναό και καθαρότητα είναι να έχεις άγιες σκέψεις).

Αυτή ήταν η επιγραφή που ήταν προσαρμοσμένη στα Προπύλαια του Θόλου, ενός από τα κτίσματα του Ασκληπιείου της Επιδαύρου. Με αυτή την εντολή ο Ασκληπιός δεν απαιτεί μόνο την απόλυτη σωματική καθαριότητα, όσων θα περάσουν τα Προπύλαια , πριν ακόμα διασχίσουν την μεγάλη κεντρική είσοδο του Ασκληπιείου, αλλά πρέπει να φέρει και τον Νου περί την κατάσταση της οσιότητος. **Ο Ασκληπιός αντιπροσωπεύει την ιαματική δύναμη της υγιούς Φύσης**, όπως αισθανόμαστε την επίδρασή της κατά την ήπια του έτους εποχή, στα ψηλά μέρη, στο καθαρό αέρα, κάτω από την απαλή λάμψη και θερμότητα του ηλίου, όπου αναβλύζουν δροσερές πηγές και πανύψηλα δέντρα καθαρίζουν την ατμόσφαιρα. Και αυτό υπήρξε πάντοτε το περιβάλλον των τόπων λατρείας του, τα Ασκληπιεία.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ

Garvie, A. F. 1994. *Homer: Odyssey VI-VIII*, Cambridge: CUP, 18-31, 109-141.

Jones, P. V. 1988. *Homer's Odyssey. A Companion to the English Translation of Richmond Lattimore*, Bristol: Bristol Classical Press, 55-60.

Jones, P.V. 1989. "Odyssey 6.209-223: the instructions to bathe", *Mnemosyne* 42: 349-364.

Segal, C.P. 1962. "The Phaeacians and the Symbolism of Odysseus' Return", *Arion*, 1.4: 17-64.

Schein, S. L. 1995. "Female representations and representing the *Odyssey*". Στο: B. Cohen (επιμ), *The Distaff Side. Representing the Female in Homer's Odyssey*, New York & Oxford, 17 κ.ε.

Silk, M. 2004. "The *Odyssey* and its explorations". Στο: R. Fowler (επιμ), *The Cambridge Companion to Homer*, Cambridge: CUP, 31-44.

van Nortwick, T. 1979. "Penelope and Nausicaa", *Transactions of the American Philological Association* 109: 269-276.

West, S., Heubeck, A. & Hainsworth, J.B. 2009. *Ομήρου Οδύσσεια. Κείμενο και Ερμηνευτικό Υπόμνημα. Τόμος Α'. Ραψωδίες Α-Θ*, Αθήνα: Παπαδήμας, 507-11, 523-534.

